

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора Закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»

Андрій ЗЕЛЕНСЬКИЙ

«27» травня 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи РУДИКА Олександра Володимировича «Організаційно-економічний механізм пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій» поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки 051 Економіка

ВИТЯГ

із протоколу міжкафедрального наукового семінару навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» від 22 травня 2026 року

ПРИСУТНІ:

1. ЗЕЛЕНСЬКИЙ Андрій Вікторович, в.о ректора закладу вищої освіти «Подільський державний університет»;
2. ЯСІНЕЦЬКА Ірина Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи;
3. КОРЖЕНІВСЬКА Наталія Леонідівна, доктор економічних наук, професор, в.о директора навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів;
4. ЧИКУРКОВА Алла Дмитрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування;
5. ЗАХОДИМ Марина Володимирівна, доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
6. ЦВІГУН Інна Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу;
7. ГАЙБУРА Юлія Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем;
8. ВОЛОЩУК Катерина Богданівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;

9. МІСЮК Микола Васильович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
10. ВОЛОЩУК Юлія Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
11. ВОЛОЩУК Віталій Ростиславович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування;
12. ДОБРОВОЛЬСЬКА Елла Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування;
13. НІСХОДОВСЬКА Олена Юрійівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
14. САВІЦЬКА Світлана Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, заступник директора ННІБІФ з навчальної роботи;
15. ФЕДОРЧУК Наталія Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач аспірантури, докторантури;
16. ПОКОТИЛЬСЬКА Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування;
17. ФУГЕЛО Павліна Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем;
18. КОВАЛЬ Нонна Василівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
19. БАЛЛА Інна Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу;
20. ГАВРИЛЮК Віта Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем;
21. ПЕЧЕНЮК Алла Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, асистент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
22. ЧАЙКОВСЬКА Ольга Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки та комунікації;
23. СТЕНДЕР Світлана Василівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу;
24. КОСОВИЧ Ольга Вікторівна, асистент кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування;

Аспіранти:

- ЧАЙКОВСЬКИЙ Олег Валентинович, аспірант 4-го року навчання за спеціальністю 051 «Економіка»;
- КРИЖАНІВСЬКИЙ Володимир Володимирович, аспірант 2-го року навчання за спеціальністю 051 «Економіка».

Кількість присутніх: 26 осіб, зокрема 9 докторів економічних наук, 13 кандидатів економічних наук, 1 кандидат філологічних наук.

Порядок денний:

Розгляд дисертаційної роботи аспіранта кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності РУДИКА Олександра Володимировича «Організаційно-економічний механізм пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій» поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», для надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів проведеного дослідження.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів закладу вищої освіти «Подільський державний університет». Тема дисертаційної роботи уточнена і затверджена вченою радою закладу вищої освіти «Подільський державний університет» від 09 квітня 2026 року, протокол № 5. Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, в.о. директора навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів закладу вищої освіти «Подільський державний університет» КОРЖЕНІВСЬКА Наталія Леонідівна.

СЛУХАЛИ: доповідь аспіранта кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності РУДИКА Олександра Володимировича про основні положення дисертаційної роботи на тему: «Організаційно-економічний механізм пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка». Науковий керівник КОРЖЕНІВСЬКА Наталія Леонідівна, доктор економічних наук, професор, в.о. директора навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів закладу вищої освіти «Подільський державний університет».

За 20 хвилин доповідач виклав основні результати дисертаційного дослідження, обґрунтував актуальність теми дослідження, зазначив його мету та завдання, охарактеризував основні положення, що відображають наукову новизну одержаних результатів, розкрив їх практичну цінність.

По завершенню доповіді дисертанту були задані питання, на які здобувач дав ґрунтовні та правильні відповіді. Питання задавали:

ВОЛОЩУК В.Р., доктор економічних наук, доцент

- Як інституційні трансформації впливають на розвиток пенсійних систем?

ЯСІНЕЦЬКА І.А., доктор економічних наук, професор

- Як економічна ситуація впливає на рівень пенсійного забезпечення в країні?

ЦВІГУН І.А., доктор економічних наук, професор

- Яким чином демографічні зміни впливають на фінансову стійкість пенсійної системи?

ЧИКУРКОВА А.Д., доктор економічних наук, професор

- У таблиці 10 презентаційного матеріалу показані основні теорії взаємодії держави та ринку у пенсійній системі. Які з них Ви б виділили і які використовують на сучасному етапі реформування пенсійних систем?

ВОЛОЩУК Ю.О., доктор економічних наук, професор

- У таблиці 9 презентації показано групування країн ЄС по рівню пенсійного забезпечення. Як Ви проаналізуєте дане групування, які можете відмітити особливості?

ЗЕЛЕНСЬКИЙ А.В., кандидат економічних наук, доцент

- Як Ви вважаєте, чи потрібно повернути спецпенсії для науково-педагогічних працівників?

ГАЙУРА Ю.А., кандидат економічних наук, доцент

- Назвіть основні складові організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, та коротко охарактеризуйте їх?

- Назвіть основні етапи формування організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, які передбачає запропонована Вами методика.

КОВАЛЬ Н.В., кандидат економічних наук, доцент

- Які показники найбільше впливають на рівень пенсійного забезпечення громадян в Україні? Як Ви оціните результати кореляційно – регресивного аналізу, проведеного в дисертаційній роботі?

ДОБРОВОЛЬСЬКА Е.В., кандидат економічних наук, доцент

- На рисунку 4 висвітлені основні виклики і проблеми сучасної пенсійної системи України. Які би Ви виділили з них і які найбільше впливають на рівень пенсійного забезпечення громадян?

БАЛЛА І.В., кандидат економічних наук, доцент

- У чому полягає роль держави у формуванні ефективного організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення?

ГАВРИЛЮК В.М., кандидат економічних наук, доцент

- Назвіть основні напрямки інституційної модернізації пенсійної системи, запропоновані Вами у дисертаційній роботі?

- Які напрями реформування ПФУ в контексті інституційної автономії запропоновані у дисертаційній роботі?

НІСХОДОВСЬКА О.Ю., кандидат економічних наук, доцент

- Назвіть основні компоненти інституційної моделі організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, запропонованої у дисертаційній роботі (рис. 10 презентаційного матеріалу)?

ПОКОТИЛЬСЬКА Н.В., кандидат економічних наук, доцент

- Які інструменти державного регулювання пенсійної системи визначені найбільш результативними?

ЗАХОДИМ М.В., доктор економічних наук, професор

- Яким чином цифровізація та інформаційні технології можуть підвищити ефективність пенсійного забезпечення громадян?

- Які ефективні результати очікуються від запровадження обов'язкової накопичувальної системи пенсійного забезпечення запропоновані у роботі?

Виступи присутніх.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь:

- рецензент, кандидат економічних наук, доцент **ФУГЕЛО** Павліна Миколаївна, відзначила актуальність теми, обраної автором дослідження, що

обумовлена необхідністю удосконалення системи соціального захисту населення в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій в Україні. А саме, потребою забезпечення фінансової стійкості пенсійного забезпечення та підвищення рівня соціальних гарантій громадян. Зауважила, що важливість обраної тематики зумовлюється також потребою у забезпеченні збалансованості пенсійної реформи із загальними макроекономічними ресурсами держави, напрямами бюджетної політики та цілями сталого соціально-економічного розвитку. Високий ступінь обґрунтованості та прикладної значущості дисертаційного дослідження підтверджується тим, що отримані наукові результати були адаптовані до практичного використання та трансформовані у методичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності відповідних управлінських і соціально-економічних процесів, та впроваджені у діяльність органів місцевого самоврядування, а також установ і організацій, що функціонують у сфері пенсійного забезпечення (Головне управління Пенсійного фонду України в Чернівецькій області, Департамент соціального захисту Кам'янець-Подільської міської ради, Департамент фінансів Чернівецької області та Управління агропромислового розвитку Хмельницької області). Це засвідчує не лише науково-теоретичну вагомість проведеного дослідження, а й реальну можливість використання запропонованих положень, висновків і рекомендацій у практичній діяльності.

Були висловлені деякі дискусійні положення дисертації, які не знижують теоретичну і прикладну значимість отриманих наукових результатів виконаного дослідження. Наукові положення подані відповідно до встановлених вимог, а структурні складники наукової новизни повною мірою відображають обраний напрям дослідження.

- **рецензент, кандидат економічних наук, доцент САВЦЬКА Світлана Іванівна**, відзначила, що тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною в сучасних умовах розвитку економіки України та реформування системи соціального захисту населення. Пенсійне забезпечення громадян належить до ключових складових соціально-економічної політики держави, а питання формування ефективного організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення набуває особливого значення в умовах демографічних змін, фінансової нестабільності, трансформації ринку праці та євроінтеграційних процесів. Дисертант у роботі формував підходи до розв'язання важливого науково-практичного завдання, пов'язаного з удосконаленням механізмів функціонування системи пенсійного забезпечення в умовах сучасних інституційних трансформацій, що зумовлює її теоретичну значущість і практичну цінність.

Тематика дисертації Рудика Олександра Володимировича відповідає пріоритетним напрямкам розвитку економічної науки, державним програмам реформування пенсійної системи України та концептуальним засадам модернізації соціальної політики держави, а отримані результати мають перспективи подальшого використання у наукових дослідженнях проблем соціальної політики, фінансової стабільності пенсійної системи та інституційного розвитку економіки.

Також зазначила, що автор використав широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: системний аналіз, економіко-статистичні методи, методи порівняльного аналізу, моделювання, узагальнення та прогнозування.

І хоча є окремі дискусійні положення, які несуть більше рекомендаційний характер, проте загалом представлена дисертація оформлена відповідно до вимог і виконана на належному методичному рівні, насиченість фактичними здобутками, конкретизованість, зрозумілість положень дає підстави стверджувати про завершеність кваліфікаційної наукової роботи, її наукову цінність і практичне значення.

- науковий керівник, доктор економічних наук, професор **КОРЖЕНІВСЬКА Наталія Леонідівна**, яка відзначила що дисертаційна робота Рудика Олександра Володимировича присвячена вивченню і реалізації важливого науково – практичного завдання, а саме, розробці теоретичних засад і методичного інструментарію формування організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян та практичних рекомендацій щодо його розвитку в умовах інституційних трансформацій, що підтверджує високу актуальність обраної теми. Зокрема, здобувачем проведено ґрунтовне дослідження, яке охоплює три взаємопов'язані розділи, усі наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, є особистим здобутком автора.

Підкреслила, що особливої уваги заслуговує запропонована дисертантом інституційна модернізація організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, яка повинна базуватися на підвищенні ефективності державного управління, прозорості функціонування пенсійної системи та чіткому розмежуванні повноважень між її суб'єктами.

Зазначила, що автор ґрунтовно пояснив що розвиток накопичувального рівня пенсійної системи України є не лише відповіддю на виклики сучасності, але й важливим напрямом модернізації організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян.

Представлені в дисертаційній роботі наукові результати знайшли відображення у відповідних наукових публікаціях: опубліковано 16 наукових праць, які повною мірою відображають основні результати дослідження. Серед них: 7 статей у наукових фахових виданнях України (Категорія Б), а також 9 публікацій апробаційного характеру у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Було відзначено високий науковий рівень підготовки Рудика Олександра Володимировича, результати, отримані здобувачем, містять обґрунтовані та практично значущі рішення.

- з оцінкою дисертаційної роботи також виступили присутні на засіданні міжкафедрального наукового семінару доктор економічних наук, професор **ЯСІНЕЦЬКА Ірина Анатоліївна**; доктор економічних наук, доцент **ВОЛОЩУК Віталій Ростиславович**; доктор економічних наук, професор **ВОЛОЩУК Юлія Олександрівна**; доктор економічних наук, професор **ЦВІГУН Інна Анатоліївна**; доктор економічних наук, професор **ЗАХОДИМ**

Марина Володимирівна; кандидат економічних наук, доцент ФЕДОРЧУК Наталія Вікторівна; кандидат економічних наук, доцент ПЕЧЕНЮК Алла Петрівна, які відзначили актуальність теми, наукову новизну і практичне значення основних результатів та висновків дисертації, особистий внесок здобувача, практичне застосування та впровадження одержаних результатів. Загальна характеристика дисертації – позитивна. У ході обговорення дисертаційної роботи до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

УХВАЛИЛИ: заслухавши та обговоривши доповідь РУДИКА Олександра Володимировича, а також враховуючі результати попередньої експертизи представленої дисертації на міжкафедральному науковому семінарі, прийнято наступний висновок дисертаційної роботи на тему «Організаційно – економічний механізм пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій»:

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт Університету.

Пенсійне забезпечення виступає важливою складовою системи соціального захисту населення та фінансової системи держави, від ефективності функціонування якої значною мірою залежать соціальна стабільність, рівень добробуту громадян похилого віку та рівень суспільної довіри до державних інституцій. В умовах сучасних трансформаційних змін в економіці України особливої значущості набуває необхідність удосконалення організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення з метою підвищення його результативності, фінансової стійкості та соціальної ефективності.

В умовах економічної нестабільності, воєнних викликів та післякризового відновлення особливо важливим є забезпечення фінансової стійкості пенсійної системи без надмірного навантаження на державні фінанси та працююче населення.

Особливої значущості набуває сучасна пенсійна система, яку вдосконалюється через солідарну модель, що реалізує концепцію накопичувальних пенсій та активно підтримує розвиток добровільного пенсійного забезпечення. Пенсійна система в її теперішньому вигляді не здатна повністю задовольнити потреби пенсіонерів. Вона функціонує в умовах серйозного фінансового дефіциту та знаходиться на етапі трансформації. Однак система соціального захисту продовжує перебувати в процесі постійних змін.

Важливим стратегічним напрямком розвитку організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян виступає запровадження і використання інноваційних механізмів управління пенсійними коштами. Традиційні підходи до управління пенсійними фінансами часто характеризуються низькою ефективністю, обмеженою диверсифікацією активів та недостатньою прозорістю. Впровадження інноваційних механізмів має бути спрямоване на: підвищення інвестиційної дохідності пенсійних активів; зниження фінансових ризиків; забезпечення прозорості та підзвітності управління коштами; зміцнення довіри громадян до пенсійної системи.

У зв'язку з цим, у дослідженні доведено, що розвиток накопичувального рівня пенсійної системи України є не лише відповіддю на виклики сучасності, але й важливим напрямом модернізації організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян. Він виступає ключовим інструментом формування довгострокової фінансової та соціальної стійкості держави.

Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і методичного інструментарію формування організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, аналіз його функціонування у вітчизняній пенсійній сфері з урахуванням сучасних соціально-економічних викликів, демографічних змін та необхідності забезпечення фінансової стійкості пенсійної системи, обґрунтування пріоритетних напрямків і стратегії розвитку в умовах інституційних трансформацій, розробленні практичних рекомендацій щодо формування і розвитку системи управління ефективністю функціонування акціонерних товариств.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі **завдання**:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності та структури пенсійного забезпечення як складової соціально-економічної системи;
- дослідити еволюцію розвитку механізмів систем пенсійного забезпечення громадян у світі і в Україні в контексті інституційних трансформацій;
- вивчити науково – методичні засади формування організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян – охарактеризувати сучасний стан рівня пенсійного забезпечення громадян в Україні, проаналізувати основні виклики і проблеми, які проявляються перед вітчизняною пенсійною системою;
- здійснити аналіз організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення населення, визначити особливості його функціонування в сучасній умовах;
- дослідити роль держави у пенсійному забезпеченні громадян і забезпеченні фінансової стійкості пенсійної системи України;
- розглянути інституційну модернізацію організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, та сформулювати пропозиції для удосконалення його нормативно – правової бази;
- обґрунтувати необхідність подальшого розвитку накопичувального пенсійного забезпечення як основного пріоритету удосконалення вітчизняної пенсійної системи;
- визначити основні пріоритети при формуванні стратегії розвитку організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в умовах євроінтеграційних процесів в Україні.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі функціонування системи пенсійного забезпечення громадян України, яка є

складовою соціально – економічної політики держави в умовах інституційних змін.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування і функціонування організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян України. сукупність його інструментів, методів та важелів, а також інституційні засади його трансформації та розвитку.

Методи дослідження: діалектичний та абстрактно-логічний, індукції і дедукції, аналізу і синтезу; історичний – при вивченні еволюції системи пенсійного забезпечення в умовах інституційних трансформацій; абстрактно-логічний – при теоретичному узагальненні та формулюванні висновків; економіко-статистичного – при аналізі фактичного рівня пенсійного забезпечення громадян в Україні; монографічний – при вивченні літературних джерел і дослідженні розвитку поставлених проблем; порівняльний - при зіставленні показників організаційно - економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в системі пенсійного забезпечення; розрахунково-аналітичний – для оцінювання фінансової стійкості організаційно - економічного механізму пенсійного забезпечення в Україні; демографічного прогнозування – при визначенні перспективної чисельності населення; розрахунково-конструктивний – при визначенні показників на перспективу.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Представлена дисертація відзначається логічною структурою, цілісністю та глибиною опрацювання матеріалу. Здобувач самостійно визначив мету та завдання роботи, усі наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, є особистим здобутком автора.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у вирішенні актуального науково-прикладного завдання - теоретико-методичних та практичних рекомендацій щодо формування і розвитку організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій вітчизняної пенсійної системи, яка передбачає інтеграцію у європейський простір.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Найбільш вагомими науковими результатами, що становлять особистий здобуток здобувача, полягають у наступному:

удосконалено:

-інституційну модель організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні, в якій, на відміну від існуючих підходів, передбачається: інституціоналізація накопичувального рівня, за допомогою якої повинна бути сформована чітка архітектура управління активами, контролю за ними та відповідальності за дотриманням вітчизняного пенсійного законодавства; інституційне посилення наглядових органів, цифровізація контролю, гарантії для учасників і прозорість дій у системі недержавного пенсійного забезпечення;

посилення ролі фінансових інститутів в удосконаленні фінансових механізмів щодо обліку трудового стажу, сплати страхових внесків і нарахування пенсій;

- основні елементи організаційного механізму системи накопичувального пенсійного забезпечення, серед яких, на відміну від існуючих, виділяють базові гарантії для учасників накопичувального рівня вітчизняної пенсійної системи. Вони включають: гарантії збереження внесків; страхування інвестиційного ризику; встановлення мінімальних стандартів доходності; захист прав учасників у разі банкрутства недержавних фондів, що дозволяє підвищити довіру громадян до участі у накопичувальних пенсійних програмах;

- методичні засади побудови організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, які дали змогу, на відміну від існуючих, узагальнити основні методи і підходи, а також обґрунтувати їх переваги. Серед основних складових елементів методики визначено: розробка багаторівневої пенсійної системи; використання технологій для підвищення ефективності управління пенсійними фондами; прогнозування та управління демографічними ризиками; державне регулювання пенсійних фондів та інвестиційних потоків; різноманітність джерел фінансування пенсійної системи;

- організаційну структуру організаційно - економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні, який, на сучасному етапі проведення пенсійної реформи включає: інституційне, нормативно – правове, фінансове забезпечення, механізм адміністрування пенсійних внесків, контроль та нагляд за діяльністю, основні методи і інструменти;

- науково – методичні підходи впливу держави на ефективне функціонування організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, які на відміну від існуючих, передбачають використання інтегрованого методу, що включає економічну стабілізацію, зростання рівня зайнятості, посилення фінансової дисципліни та підвищення довіри населення до державних органів.;

- стратегію розвитку організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні в контексті європейської інтеграції, в якій, на відміну від існуючої, визначено основні пріоритети: забезпечення фінансової стійкості солідарної системи; запровадження та розвиток обов'язкового накопичувального рівня; стимулювання розвитку недержавного пенсійного забезпечення; гармонізація законодавства з нормами ЄС; цифровізація пенсійної системи; підвищення прозорості та ефективності управління пенсійними коштами;

- пріоритетні шляхи інтеграції європейських практик у пенсійну систему України, які, на відміну від існуючих, направлені на удосконалення законодавчої бази, посилення інституційної спроможності, підвищення фінансової грамотності громадян, забезпечення відкритої інформації про діяльність пенсійних фондів, що дозволить удосконалити організаційно – економічний механізм пенсійного забезпечення громадян і адаптації його до європейських стандартів.

набули подальшого розвитку:

- обґрунтування принципів пенсійного забезпечення: соціальної справедливості, солідарності та забезпечення стабільності і сталості економічних систем, що, на відміну від існуючих теоретичних засад дослідження пенсійного

забезпечення як економічної категорії, дозволило визначити його як частину соціальної політики держави, яке має на меті забезпечити фінансову підтримку людям похилого віку або тим, хто втратив працездатність. Пенсійне забезпечення відображає перерозподільчі відносини між поколіннями та формування довгострокових фінансових зобов'язань держави. Визначено, що ці принципи сприяють створенню справедливої, ефективної та стійкої пенсійної системи, що відповідає як соціальним потребам, так і вимогам стабільного розвитку економіки;

- узагальнення наукових підходів до оцінки системи пенсійного забезпечення громадян у європейських країнах в умовах інституційних змін, що, на відміну від існуючих, дало змогу дослідити їх особливості, а саме: тісний зв'язок розміру пенсійних виплат із величиною страхових внесків до державної пенсійної системи; запровадження "автоматичних стабілізаторів", які дозволяють коригувати основні параметри пенсійних систем, враховуючи зростання очікуваної тривалості життя громадян: більш ширше використання основних елементів багаторівневих пенсійних моделей. Це сприятиме збільшенню їх фінансового потенціалу і забезпечить зростання доходів громадян пенсійного віку;

- методичні підходи щодо обґрунтування основних етапів формування організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій, які, на відміну від існуючих, включають: визначення організаційних – правових аспектів; методи адміністрування пенсійних фондів; методи оцінки пенсійних виплат; моніторинг ефективності пенсійної системи. Успішна реалізація цих етапів дозволить створити стабільну та справедливу пенсійну систему, яка забезпечить належний рівень пенсійного забезпечення для громадян на різних етапах їхнього життя.

- запровадження і використання інноваційних механізмів управління пенсійними коштами, які на відміну від існуючих, включають: інвестиційну диверсифікацію та використання сучасних фінансових інструментів; цифровізацію управління пенсійними активами; впровадження ризик-орієнтованого підходу; розвиток багаторівневої пенсійної системи, що дозволить адаптувати організаційно-економічний механізм пенсійного забезпечення до сучасних соціально-економічних викликів, забезпечити довгострокову фінансову стабільність та підвищити рівень соціального захисту громадян.

- науково – практичні рекомендації щодо посилення інституційної автономії Пенсійного фонду України, які, на відміну від вже існуючих, передбачають: фінансову незалежність; управлінську автономію; нормативну автономію; цифрову автономію. Вони сприятимуть підвищенню якості управління, зниження політичного впливу на фінансові рішення і створення умов для розвитку багаторівневої пенсійної системи, включно з обов'язковим накопичувальним рівнем;

- стратегічні підходи щодо цифровізації пенсійного забезпечення, які на відміну від існуючих передбачають: цифрову інтеграцію пенсійних механізмів у сфері мобільності робочої сили та розвитку накопичувальних пенсій, яка

дозволить підвищити ефективність організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян та його модернізації з європейською моделлю.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки і рекомендації, отримані за результатами дисертаційного дослідження, є обґрунтованими і достовірними. Теоретичною та методологічною основою дисертаційного дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені питанням становлення, функціонування і розвитку вітчизняної системи пенсійного забезпечення, впливу різних факторів на формування її організаційно – економічного механізму в умовах реалізації пенсійної реформи.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених.

Дисертаційна робота виконана Рудиком Олександром Володимировичем повністю самостійно. Усі наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, є особистим здобутком автора.

Здобувач володіє сучасними методами наукового пізнання, вміє критично аналізувати великі масиви даних, генерувати оригінальні наукові ідеї та аргументовано відстоювати власну позицію. Здобувач виявив високий рівень ерудиції та всебічну обізнаність із сучасним станом розвитку економічної науки. У дисертаційному дослідженні проведено здійснено критичний аналіз існуючих наукових підходів до формування та функціонування системи пенсійного забезпечення населення, представлених у працях провідних вітчизняних і зарубіжних науковців

6. Наукове та практичне значення роботи.

Результати дослідження полягають у теоретичному обґрунтуванні та розробленні науково–практичних положень щодо розвитку удосконалення організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в умовах проведення пенсійної реформи. Практичне значення - пропонувані пропозиції по запровадженню і використанню інноваційних механізмів управління пенсійними коштами.

7. Використання результатів роботи.

Зазначені рекомендації використані в діяльності Головного управління Пенсійного фонду України в Чернівецькій області при реалізації нинішнього етапу пенсійної реформи (довідка про впровадження від 06.04 2026р.); Департаменту фінансів Чернівецької ОДА (ОВА) (довідка про впровадження № 07-25/96 від 24.03.2026р.); Управління розвитком АПК та земельних відносин Хмельницької обласної військової адміністрації (довідка про впровадження від 20.02.2026р. № 04/23); Департаменту соціального захисту Кам'янець – Подільської міської ради (довідка про впровадження від 13.012026 року №138/01-01/). Результати дослідження використовуються в межах участі у науково – дослідній тематиці навчально – наукового інституту бізнесу і фінансів щодо формування стратегії розвитку організаційно – економічного механізму

пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій вітчизняної пенсійної системи.

8. Повнота викладу матеріалів дисертації у публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації, виконані у співавторстві.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій висновки, рекомендації та положення наукової новизни одержані автором особисто. За результатами досліджень опубліковані такі наукові публікації:

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Корженівська Н.Л., Рудик О.В. Роль держави у забезпеченні фінансової стабільності пенсійної системи України. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка № 43. 2024. с. 148-153. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2024-2.22>. (особистий внесок автора – 0,3 друк. арк., досліджено роль держави щодо формування системи захисту пенсійних активів накопичувальних пенсійних програм громадян.)

2. Рудик О.В. Історичний нарис розвитку пенсійних систем. Економіка та суспільство. № 64. 2024. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-64-65

3. Рудик О.В. Особливості розвитку пенсійних відносин в Україні в умовах воєнного стану. Бізнес Інформ. № 12. 2024. С 200 -206. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-12-200-206>

4. Рудик О.В. Методичні аспекти формування фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян. Бізнес навігатор. 2025. №1(78). С. 224-228. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.78-36>

5. Рудик О.В. Інституційне забезпечення функціонування фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні. Економічний простір. № 201. 2025. С. 144-149. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.201.144-149>

6. Рудик О.В. Роль накопичувального рівня у ефективному функціонуванні фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в Україні. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія Економіка. Вип. 3. 2025. С. 96 - 101. <https://doi.org/10.32782/ecovis/2025-3-14>

7. Рудик О. Основні напрями удосконалення організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян на шляху інтеграції в ЄС. Сталий розвиток економіки, (1 (58), 2026. С. 856-862. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-114>

Матеріали науково-практичних конференцій:

8. Рудик О.В. Особливості пенсійного забезпечення громадян на сучасному етапі розвитку суспільства/О.В. Рудик // Забезпечення сталого розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Кам'янець-

Подільський, 14 квітня 2023 року). – Кам'янець-Подільський: Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2023. – 147 с. С.129 – 130. (0,10 друк.арк.)

9. **Рудик О.В.** Головні напрямки розвитку пенсійної системи України на сучасному етапі її реформування / О.В. Рудик // Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобальних викликів: зб. наук. Праць Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів. 28 жовтня 2022 р. Кам'янець-Подільський, Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2022. С. 581–584. (0,25 друк.арк.)

10. **Рудик О.В.** Корженівська Н.Л. Особливості пенсійного забезпечення громадян України в умовах війни. Фінансові інструменти регіонального розвитку. Матеріали ІХ Всеукраїнської науково – практичної інтернет - конференції (м. Житомир, 27 жовтня 2023 р.). – м. Житомир: Поліський національний університет, 2023р. – с. 170. С. 69 -71. (0,2 друк.арк.)

11. **Рудик О.В.** Правові аспекти формування фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян / О.В. Рудик // Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності: зб. наук. пр. ІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції науковців та здобувачів вищої освіти (м. Кам'янець-Подільський, 17 квітня 2024 року). Кам'янець-Подільський: Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2024. 326 с. С. 69 – 72. (0,25 друк.арк.).

12. **Рудик О.В.** Фінансово – економічний механізм пенсійного забезпечення громадян: основні етапи його формування. Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва та торгівлі: зб. наук. пр. Всеукраїнської науково-практичної інтернет- конференції науковців та здобувачів вищої освіти (м. Кам'янець-Подільський, 30 квітня 2025 року). Кам'янець Подільський: Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2025. 392 с. (0,15 друк.арк.)

13. **Рудик О. В.** Організація системи нагляду за використанням пенсійних активів учасників накопичувальних пенсійних програм. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні в контексті сучасних викликів глобалізації: зб. матеріалів Х Міжнародної науково-практичної конференції. 6 листопада 2025 року / за наук. ред. ректора, доктора юридичних наук, професора А. Івановської. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2025. 468 с. С.375-377. (0,15 друк.арк.)

14. **Рудик О. В.** Інституційна модернізація ПФУ в контексті покращення функціонування фінансово – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян. Фінансово – управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів. Збірник матеріалів Міжнародної науково – практичної конференції, приуроченої до 70 – річного ювілею доктора економічних наук, професора Синчака Віктора Петровича. (м Хмельницький, 07 листопада 2025 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. 2025. (0,20 друк.арк.)

15. **Рудик О.В.** Цифровізація організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян – стратегічний напрямок євроінтеграційних процесів в пенсійній сфері України. Фінансові механізми забезпечення

відновлення економіки України в сучасних умовах. Збірник матеріалів III міжнародній науково – практичній конференції молодих вчених (м. Ірпінь 25 лютого 2026 р. Державний податковий університет. 2026. С. (0,15 друк.арк.).

16. Рудик О. В. Основні концепції оптимальної взаємодії між ринковими механізмами та державним регулюванням в контексті пенсійного забезпечення громадян. Стратегії сталого розвитку: економіка, бізнес та ефективне управління: збірник Міжнародної науково-практичної конференції, 15 квітня 2026 року. Кам'янець-Подільський : ЗВО "ПДУ", 2026. 1010 с. С. 691 – 693. (0,10 друк. арк.)

9. Апробація матеріалів дисертації.

Основні результати дослідження, висновки та пропозиції дисертації доповідалися, обговорювалися та одержали схвалення на 9 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема на: III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації» (м. Кам'янець-Подільський, 14 квітня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 50-річчю Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів.. «Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобальних викликів» (м. Кам'янець-Подільський, 28 жовтня 2022 р.); IX всеукраїнській науково – практичній інтернет - конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку.» (м. Житомир, 27 жовтня 2023 р); II Всеукраїнській науково-практичній інтернет конференції науковців та здобувачів вищої освіти «Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності» (м. Кам'янець-Подільський, 17 квітня 2024 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти «Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва та торгівлі» (м. Кам'янець-Подільський, 30 квітня 2025 р.); Міжнародній науково – практичній конференції «фінансово – управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів», присвяченій до 70 – річного ювілею доктора економічних наук, професора Синчака В.П. (м.Хмельницький, 7 листопада 2025 р.); X міжнародній науково – практичній конференції науковців та здобувачів вищої освіти «Актуальні проблеми бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні в контексті сучасних викликів» (м. Кам'янець – Подільський, 6 листопада 2025р.); III міжнародній науково – практичній конференції молодих вчених «Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах» (м. Ірпінь, 25 лютого 2026р.); міжнародній науково – практичній конференції «Стратегії сталого розвитку. Економіка. Бізнес та ефективне управління» (м. Кам'янець – Подільський, 15 квітня 2026р.)

10. Оцінка мови і стилю дисертації.

Текст дисертації викладено державною мовою, логічно та послідовно. Застосована у роботі наукова термінологія є загальноновизнаною. Стиль викладення результатів досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій чіткий і зрозумілий.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності з галузі знань, з якої вона подається до захисту.

Мета, завдання, об'єкт, предмет і результати дисертаційної роботи РУДИКА Олександра Володимировича на тему: «Організаційно-економічний механізм пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій» повністю відповідають напрямам досліджень спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

12. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації.

Дисертація є завершеним і самостійним науковим дослідженням, результати якого мають цінність і наукове значення. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 204 найменувань, 13 додатків. Основний текст дисертації становить 207 сторінки та містить 32 таблиці, 27 рисунків. До додатків увійшли таблиці, рисунки та довідки впровадження результатів завершених наукових досліджень. За формальними ознаками робота відповідає чинним вимогам, які висуваються до оформлення дисертації Міністерством освіти і науки України.

13. Рекомендація дисертації до захисту.

З урахуванням зазначеного, на засіданні міжкафедрального наукового семінару ухвалили:

1. Визнати дисертаційну роботу РУДИКА Олександра Володимировича подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» завершеною науковою працею, у якій наведені практичні рекомендації щодо організаційно – економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету міністрів України №44 від 12 січня 2022 року.

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувача РУДИКА Олександра Володимировича заслухана дисертаційна робота рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

2. Пропонувати вченій раді Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» розглянути кандидатури членів разової спеціалізованої вченої ради, утвореної для прийняття до розгляду та проведення захисту дисертації РУДИКА Олександра Володимировича поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»:

- **ЦВІГУН Інну Анатоліївну**, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу (голова спецради);

- **ФУГЕЛО Павліну Миколаївну**, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем (рецензент);

- **САВИЦЬКУ Світлану Іванівну**, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу (рецензент);

- **ЧЕРКАСОВУ Світлану Василівну**, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу Львівський торговельно-економічний університет (офіційний опонент).

- **ПІХНЯК Тетяну Андріївну**, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (офіційний опонент);

Результати відкритого голосування:

за – «24» (двадцять чотири);

проти – «немає»;

утримався – «немає».

Рішення прийнято одностайно.

Головуюча на засіданні:

доктор економічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності

Марина ЗАХОДИМ

Секретар:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності

Олена НІСХОДОВСЬКА

«27» травня 2026 р.